

IN MEMORIAM

Др Марија Бајаловић–Хаџи-Пешић¹
(1924–2008)

У веку постојања Музеја града Београда, последњих педесет година обележено је професионалним радом Марије Бајаловић. Од када је као млад стручњак укључена у обнову Другим светским ратом страдалог Музеја и вишедеценијске истраживачке радове на најзначајнијем споменику културе у граду, Београдској тврђави, везала се за изучавање непознатих димензија средњовековне прошлости и остатака свих цивилизација на ушћу Саве у Дунав, у дугом периоду од IV столећа до најновијег доба. Захваљујући ведрини духа и научној радозналости које је никада нису напуштале, покретала је недотицане теме прошлих времена, постављајући камене темељце будућим истраживачима престонице. Већ у првом броју *Годишњака Музеја града Београда* за 1954. годину оглашава се о једној од тада најактуелнијих градских тема, *О грбовима Београда*. У наредном броју пише о јединственој светиљци (Један византијски жижак из археолошке збирке Музеја града Београда), а заједно са

колегом Јованом Тодоровићем о резултатима рекогносцирања (Археолошки споменици у Београду и околини). Сазнања добијена обиласцима београдског тла 1956. године објављује заједно са музејским археолозима и у трећем броју *Годишњака*, у којем самостално пише о једној од капија Тврђаве (Један нов документ о капији Карла VI у Београду). У исто време, за *Рад војвођанских музеја* број 5 прилаже посебна запажања учињена у музејским збиркама широм Србије (Печати на словенској керамици у неким музејима Србије и Војводине). Године 1957, у музејском *Годишњаку* излази њена студија о важной затвореној археолошкој целини сакривеној крајем XVII века (Сребрна остава накита и новца из села Ритопека), да би 1960. публиковала код нас прву монографију о српском гробљу из XI–XV столећа, које је систематски ископавала током неколико претходних сезона (*Средњовековна некропола у Миријеву*, Монографије 1, Музеј града Београда).

* У периоду 1954–1970. под презименом Бирташевић

Вишедеценијски истраживачки рад на Унутрашњем утврђењу Београдске тврђаве пропратила је бројним чланцима и изузетним студијама у *Годишњаку града Београда*: Најновији резултати археолошко-конзерваторских радова на Београдској тврђави, у броју XVIII (1971); Угарски пећњаци у београдском средњовековном двору, у броју XXIII (1976); Најстарији изгледи Београда у ликовним изворима, у броју XXV (1978); Слика са представом Београда у једној римској цркви, у броју XXVIII (1981); Остава клесарског, дрводељског и ливачког алата из унутрашњег утврђења београдског града, у броју XXX (1983); Капикаула – тамница београдског нарина, у броју XXXI (1984); Увоз стакла у Београд и друге српске крајеве у времену од XVI до XVIII века, у броју XXXVI (1989). Од 1991. до 1997. године, у музејском часопису (бројеви од XXXVIII до XL–XLI, XLIII, XLIV), у пет наставака публикује хронолошким редом, од римског до турског периода, све завршне резултате истраживачког подухвата на Унутрашњем утврђењу Београдске тврђаве. Колико су археолошки радови на ушћу Саве у Дунав били важни за реконструкцију прошлости града показује *Историја Београда 1*, за коју су аутори, међу којима и Марија Бајаловић–Хаџи-Пешић, добили Октобарску награду 1974. године.

Ипак, лична преокупација и континуирано ангажовање наше колегинице, крунисано највећим међународним угледам, било је везано за проучавање кера-

мике, међу којом јој је најмилија била српска средњовековна грнчарија, са којом је и докторирала 1975. године (*Keramika u srednjovekovnoj Srbiji*, Beograd 1981), пошто је претходно, у серији Збирке и легати Музеја града Београда, број II (1970), објавила све налазе од византијских, преко посуда из периода Сеобе народа, словенске, српске и угарске провенијенције (*Средњовековна керамика*). Грнчарију из турско-аустријског периода и керамику увезену у Београд и Србију проучавала је и објављивала док ју је здравље служило (Налази турске керамике у Србији, у зборнику *Градска култура на Балкану*, Београд 1984; Налази хабанске и постабанске керамике у Србији, *Годишњак града Београда XLVII–XLVIII*, 2004). Као члан међународног тима за изучавање јужноевропске грнчарије, последњи пут је учествовала, као почасни гост, на VII Конгресу за средњовековну и медитеранску керамику, организованом у Солуну 1999. године, са рефератом о орнаменталним византијским узорима на српској средњовековној грнчарији (*Ornamentation of medieval Serbian tableware – Byzantine heritage, Actes VIIe Congrès International sur la Céramique Médiévale en Méditerranée*, Athènes 2003).

Милица Јанковић